

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 27/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä kesäkuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta (HE 59/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Marja Hanski, työ- ja elinkeinoministeriö

- jaostopäällikkö Jouko Koitto, Patentti- ja rekisterihallitus
- asiantuntija Hannu Ylänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Jussi Salokangas, Suomen Journalistiliitto — Finlands Journalistförbund ry
- professori Päivi Tiilikka, Helsingin yliopisto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- keskusrikospoliisi
- Suomen Asiakastieto Oy
- Suomen Yrittäjät
- Finnwatch ry
- Keskuskauppakamari.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupparekisterilakia. Ehdotuksen mukaan henkilötunnuksen tunnusosan luovuttamista kaupparekisteristä rajoitetaan ja osoitetietojen sijasta rekisteriin ilmoitetaan pelkkä kotikunta. Lisäksi ulkomail-

la asuvien luonnollisten henkilöiden kotiosoitteen luovuttamista rajoitetaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen

hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä. Esityksen tavoitteena on estää väärinkäytökset, jotka johtuvat siitä, että luonnollisten henkilöiden henkilötunnus tai osoitetiedot joutu-

vat väärin käsiin. Muutoksella rajoitetaan niiden tahojen määrää, jotka voivat saada haltuunsa kaupparekisteriin merkittyjen luonnollisten henkilöiden henkilötunnuksen tunnusosan tai kotiosoitteen. Talousvaliokunta pitää tavoitetta kannatettavana.

Henkilötietojen laajaa luovuttamisoikeutta puoltaisi esimerkiksi talousrikoksia tutkivien journalistien intressit; henkilötunnus auttaa yksilöimään henkilön siitä huolimatta, että tämä olisi muuttanut nimensä. Toisaalta henkilötunnus on sellainen hakuavain, jonka perusteella eri rekistereistä saatavia tietoja voidaan yhdistellä liiankin helposti ja henkilötietosuojalainsäädännön vastaisesti. Identiteettivarkauksien ja kiusanteon lisäksi henkilötunnusten ja osoitetietojen helppo saatavuus voi johtaa myös erilaisiin tietojen laittomiin rekisteröinteihin. Valiokunta esittää yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostettavalla tavalla, että lain siirtymäsäännöstä muutettaisiin, jotta lain tavoitteena oleva yksityisyyden suojan parantuminen saadaan voimaan esitettyä nopeammin.

Kaupparekisterilain suhde muuhun lainsäädäntöön. Kaupparekisterin pitää velvoittavat muun muassa henkilötietolain (523/1999) velvoitteet henkilötunnuksen käsittelystä. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä ei analysoida henkilötietolain ja ehdotettujen muutosten välistä rajapintaa. Patentti- ja rekisterihallituksella on kuitenkin henkilötietolain ja sen valmisteluaineiston nojalla riittävästi tulkintaa ohjaavaa aineistoa tietoluovutuksia koskevaa päätöksentekoa varten. Mahdollisissa tulkintatilanteissa henkilötietolaki on erityislainsäädäntönä ensisijaisesti sovellettavaa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä on noussut esiin kysymys ennen ehdotetun lain voimaantuloa kaupparekisteriin talletettujen asiakirjojen sisältämien tietojen suojasta. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan uudet säännökset koski-

sivat vasta vuoden 2014 alusta lukien kaupparekisteriin tallennettavia asiakirjoja. Siten Patentti- ja rekisterihallituksen ja maistraattien arkistoissa sekä Kansallisarkistossa olevia paperimuotoisia ilmoitusasiakirjoja ja niiden liitteitä koskisivat edelleen vanhat säännökset. Tässä aineistossa henkilöiden kotiosoitteet ja henkilötunnusten loppuosat näkyisivät edelleen. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että tällä hetkellä voimassa olevaa sääntelyä laajempi tietosuoja toteutuisi mahdollisuuksien mukaan myös vanhan aineiston suhteen. Tämä edellyttää, että ehdotetun lain 1 a §:n 2 momentin soveltamisalaa laajennetaan ajallisesti ulottumaan myös aikaan ennen lain voimaantuloa.

Patentti- ja rekisterihallituksen ei ole teknis-taloudellisesti mahdollista käsitellä manuaalisesti paperimuotoista kaupparekisterin arkistoa siten, että se toteuttaisi hallituksen esityksen mukaisen tietosuojan tason. Rekisteriviranomaisten arkistoihin on kertynyt yli 2 400 000 ilmoitusta, joissa ilmoituslomakkeella tai sen liitteissä saattaa olla henkilötunnuksia ja kotiosoitteita. Mikäli ehdotetun lain taannehtivuus koskisi myös tätä aineistoa, tietopyynnön kohteena olevasta alkuperäisestä asiakirjasta pitäisi ottaa valokopio, peittää salattavat tiedot ja vasta sen jälkeen luovuttaa tiedon pyytäjälle. Alkuperäiset asiakirjat pitää joka tapauksessa säilyttää niitä tahoja varten, joilla on oikeus henkilötunnusten ja kotiosoitteiden käsittelemiseen. Alkuperäisistä asiakirjoista muokattu julkinen asiakirjaversio talletettaisiin tulevia käyttäjiä varten. Kaupparekisterin arkistosta muodostuisi vähitellen rinnakkainen versio. Edellä kuvatus manuaalisen työn kustannusvaikutus olisi merkittävä. Tämän vuoksi uuden lain taannehtivuus koskisi vain sellaista aineistoa, joka on rekisteriviranomaisen hallussa sähköisessä muodossa. Tästä aineistosta on luovutuksen yhteydessä helposti poistettavissa suojattavat tiedot. Taannehtivuuden ulottaminen ainoastaan sähköiseen rekisteriaineistoon kattaisi silti valtaosan tietoluovutuksista.

Voimassa olevan 3 a §:n mukaan rekisteriviranomainen tallettaa luonnollisista henkilöistä muun muassa osoitetiedon. Koska tämä säännös

jäisi edelleen voimaan ennen lain voimaantuloa viranomaisessa vireille tulleiden ilmoitusten suhteen, tulee hallituksen esityksen tavoitteen toteutumiseksi säätää erikseen siirtymäsäännös, jonka mukaan Suomessa asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteen luovuttamisesta sovelletaan, mitä on säädetty henkilötunnuksen tunnusosan ja ulkomailla asuvan henkilön osoitetietojen luovuttamisesta: osoitetieto luovutetaan vain, jos viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin mukaiset luovuttamisedellytykset täyttyvät. Elleivät nämä edellytykset täyty, luovutetaan Suomessa asuvan henkilön osoitetietona vain kotikunta. Tällöin 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu luovutusiellon taannehtivuus ulottuu myös niihin Suomessa asuvien luonnollisten henkilöiden osoitetietoihin, jotka sisältyvät ennen lain voimaantuloa rekisteriviranomaisessa vireille tulleisiin asiakirjoihin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi voimaantulo- ja siirtymäsäännös muutettuna seuraavasti:

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Edellä 1 a §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin, jos tietojen luovuttamista koskeva pyyntö tehdään tämän lain tultua voimaan ja luovutettavat tiedot ovat kaupparekisterissä sähköisessä muodossa. (Uusi)

Mitä 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös Suomessa asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitetta koskevien tietojen luovuttamiseen. (Uusi)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Harri Jaskari /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr

Jukka Kärnä /sd
Jari Myllykoski /vas
Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.